

مقطع تحصیلی: کاردانی □ کارشناسی □ رشته:ترم: دوم. سال تحصیلی: 1398-1399
 نام درس: ..آشنایی با دفاع مقدس.....نام و نام خانوادگی مدرس:..محمد رضا نیله چی.....
 آدرس email مدرس mrnili_59@yahoo.com تلفن همراه مدرس:.....09125781510.....

جزوه درس: ... آشنایی با دفاع مقدس. مربوط به هفته : اول □ دوم □ سوم □
 text: دارد □ ندارد □ voice: دارد □ ندارد □
 تلفن همراه مدیر گروه :

آشنایی با ارزش های دفاع مقدس

دیباچه

جاه طلبی رهبران سیاسی برخی از دولت‌ها به همراه انگیزه‌های برتری جویانه صاحبان قدرت برای دستیابی به منافع بیشتر اقتصادی یا توسعه قلمرو سرزمینی و بسط قدرت بر مناطق پیرامونی، از اصلی‌ترین علل جنگ‌های پنجاه سال، گذشته جهاد، معاصر محسوب می‌شود. اگر عامل وابستگی به برخی از قدرت‌های جهانی را نیز به عوامل فوق بیفزاییم که مربوط به شخصیت، افکار و اندیشه رهبران سیاسی می‌شود شاید بتوان انگیزه صدام حسین رئیس‌جمهور معدوم رژیم بعثی عراق را از تحمیل یک جنگ هشت ساله بر ملت مظلوم و نظام نوپای سیاسی ایران تا اندازه‌ای تبیین و تحلیل کرد.

از یک طرف می‌توان گفت مساعد بودن شرایط محیط بین‌المللی و منطقه‌ای برای این تجاوز بزرگ، جرأت این رئیس‌جمهور ماجراجو و دیکتاتور را افزایش می‌داد و از طرف دیگر تحلیل نادرست و برآورد اطلاعات راهبردی غلط از وضعیت سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و حتی نظامی ایران، او را به پیروزی سریع در جنگی برق‌آسا به منظور اشغال مناطقی از سرزمین ایران و گرفتن امتیازات سیاسی از جمهوری اسلامی ایران با لغو قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر، امیدوار می‌ساخت.

آنچه شخصیت متکبر و جاه‌طلب صدام محاسبه نکرده بود، قدرت رهبری و مدیریت الهی رهبر فقید انقلاب کبیر اسلامی حضرت امام خمینی (ره) و شجاعت ملت بزرگ ایران و جوانان مؤمن و دلیری بود که در سپاه پاسداران، بسیج مستضعفان و ارتش جمهوری اسلامی ایران، رهبر خود را تا سرحد شهادت یاری می‌رسانند و از هویت ملی و اسلامی، سرزمین، ناموس و خانه و کاشانه خود قهرمانانه دفاع می‌کردند. صدام ظرفیت انقلاب اسلامی ایران را نشناخته بود. او تصور واقع‌گرایانه‌ای از قدرت مقاومت و صبوری ملت ایران نداشت و در برابر قدرت رهبری حضرت امام خمینی (ره) و مجاهدت و ایستادگی ملت شهیدپرور ایران غافل گیر شد.

مقطع تحصیلی: کاردانی □ کارشناسی □ رشته:ترم: دوم. سال تحصیلی: 1398-1399
 نام درس: ...آشنایی با دفاع مقدس..... نام و نام خانوادگی مدرس: ..محمد رضا نیله چی.....
 آدرس [email مدرس](mailto:mrnili_59@yahoo.com) mrnili_59@yahoo.com تلفن همراه مدرس:09125781510.....

جزوه درس: ... آشنایی با دفاع مقدس. مربوط به هفته : اول □ دوم □ سوم □
 text: دارد □ ندارد □ voice: دارد □ ندارد □
 power point: دارد □ ندارد □
 تلفن همراه مدیر گروه :

در کنار این عوامل، یکی از مؤلفه‌هایی که سبب پیروزی در هشت سال دفاع مقدس و غافل‌گیری صدام گردید، برتری فکری و تدبیر فرماندهان نظامی ایران در طرح‌ریزی‌های دقیق عملیاتی بود. یکی از هنرهای فرماندهی این بود که در کنار جنگ، سازمان رزم توسعه داده شد و سلاح و تجهیزات مختلف از قبیل توپخانه، زرهی، موشک و ... مهیا گردید، ارتقای تکنولوژی صورت گرفت و با تأسیس دانشگاه افسری در سال ۱۳۶۵ در سپاه پاسداران و در بحبوحه جنگ، کادر نظامی تربیت شد.

پیروزی غرورآفرین ملت ایران در برابر رژیم بعث عراق در هشت سال دفاع مقدس، به نماد اقتدار نظام و انقلاب اسلامی تبدیل شد و هیمنه قدرت‌های استکباری را فروریخت و باعث شکل‌گیری نهضت‌های مقاومت در مقیاس بین‌المللی و بیداری آزادی‌خواهان و حق‌طلبان عالم شد.

دفاع مقدس پدیده‌ای استثنایی، جاودانه، باشکوه و پرافتخار در تاریخ حیات سیاسی اسلام، انقلاب و کشور است که بیان‌کننده ظرفیت‌های عظیم اعتقادی، معنوی و حماسی ملت هوشمند و بصیر ایران است. دفاع مقدس آنگویی الهام‌بخش برای دفاع، مقاومت و مبارزه علیه ظلم را در جهان پایه‌گذاری کرد که امروز برکات آن را در هسته‌های مقاومت در گوشه و کنار نقاط جهان به‌ویژه در حزب الله لبنان و حماس فلسطین مشاهده می‌کنیم.

دفاع مقدس به‌مثابه یک منبع بی‌کران قدرت نرم ملی، سبب گسترش شعاع، دامنه و عمق نفوذ و تأثیرگذاری انقلاب اسلامی ایران در جغرافیای سیاسی منطقه به‌ویژه محور عراق، سوریه، لبنان، یمن و حوزه دریای مدیترانه شده است و این گنجینه پرافتخار و میراث گرانبها، دریچه‌ای را فراروی تاریخ گشود تا هرگونه تلاش در تعمیق معارف انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و انتقال آموزه‌های ناب آن به نسل‌های آینده را به مثابه مجاهدتی سترگ و شاخص نمایان سازد.

مقطع تحصیلی: کاردانی □ کارشناسی □ رشته:ترم: دوم. سال تحصیلی: 1398-1399
 نام درس: ...آشنایی با دفاع مقدس..... نام و نام خانوادگی مدرس: ..محمد رضا نیله چی.....
 آدرس email مدرس mrnili_59@yahoo.com تلفن همراه مدرس:09125781510.....

جزوه درس: ... آشنایی با دفاع مقدس. مربوط به هفته : اول □ دوم □ سوم □
 text: دارد □ ندارد □ voice: دارد □ ندارد □
 تلفن همراه مدیر گروه :

مقدمه

بدون شک، جنگ یکی از پیچیده‌ترین پدیده‌های اجتماعی است که نقش و تأثیر آن در شکل‌گیری تاریخ و دگرگونی آن بسیار مهم می‌باشد و به‌عنوان یک متغیر مهم در تحول حیات اجتماعی نقش بازی می‌کند. بر این اساس، جنگ و ستیز عمری به درازای عمر بشر دارند و از زمان پیدایش اولین انسان‌ها در کره‌ی زمین، جنگ و کشمکش نیز با آنان همراه بوده است. لذا، در مورد منشأ جنگ‌ها، عده‌ای جنگ‌ها را ناشی از عوامل اقتصادی می‌دانند و گروهی از عوامل قومی و نژادی، سیاسی و عقیدتی و... در شکل‌گیری آن دم می‌زنند.

نگاهی گذرا به تاریخ کشورمان، ایران، نشان می‌دهد که جنگ‌های متعددی در طول تاریخ کشورمان به دلایل مختلف روی داده است که آخرین آن، جنگ عراق علیه ایران می‌باشد که به آن خواهیم پرداخت.

از سوی دیگر هویت به مثابه‌ی پاسخ به کیستی و چیستی انسان یا شیء، یکی از پیچیده‌ترین مفاهیم علوم انسانی و اجتماعی می‌باشد که در سطح فردی، اجتماعی و ملی متبلور می‌گردد و اگرچه از آغاز تمدن، فکر انسان را به خود مشغول داشته؛ اما، هرگز رنگ کهنگی به خود نگرفته است و هنوز از مهم‌ترین دغدغه‌های انسان می‌باشد. لذا در طول تاریخ دستخوش تغییرات و دگرگونی‌های بسیاری شده است که عوامل مختلفی در این تغییر و دگرگونی نقش داشته‌اند. یکی از عوامل مهمی که هویت و منش ملی را در سطح جامعه با شدت و ضعف همراه می‌کند، جنگ می‌باشد. جنگ به‌عنوان یک عامل تغییر و دگرگونی در هر جامعه‌ای وجدان گروهی و جمعی انسان‌ها را حساس می‌کند و در این رابطه روی هویت فردی، اجتماعی و ملی تأثیر می‌گذارد. در این نوشتار، ضمن بررسی مفاهیم جنگ و هویت، به تحلیل جامعه‌شناختی جنگ عراق علیه ایران و نیز رابطه جنگ با هویت خواهیم پرداخت و سعی بر آن است تا به این پرسش پاسخ داده شود که هویت ملی یک جامعه در جریان جنگ چه سرنوشتی را خواهد داشت؟ و این‌که آیا در جریان جنگ، افراد یک جامعه تابع اصل خاص‌گرایی خواهند بود یا عام‌گرایی بر رفتار آنان غلبه خواهد داشت؟ به عبارت دیگر، آیا مردم یک جامعه در جریان جنگ هویت‌های فردی را اصل قرار می‌دهند یا هویت ملی برای‌شان اصالت خواهد داشت؟

مقطع تحصیلی: کاردانی □ کارشناسی □ رشته:ترم: دوم. سال تحصیلی: 1398-1399
 نام درس: ...آشنایی با دفاع مقدس..... نام و نام خانوادگی مدرس: ..محمد رضا نیله چی.....
 آدرس [email مدرس](mailto:mrnili_59@yahoo.com) mrnili_59@yahoo.com تلفن همراه مدرس:09125781510.....

جزوه درس: ... آشنایی با دفاع مقدس. مربوط به هفته : اول □ دوم □ سوم □
 text: دارد □ ندارد □ voice: دارد □ ندارد □
 تلفن همراه مدیر گروه :

چارچوب نظری و تحلیلی

الف) جنگ^۱

ارسطو در جمله‌ای مطرح می‌کند که «تعریف پدیده‌های ملی و اجتماعی از مشکل‌ترین امور می‌باشد» (ادیبی، ۱۳۸۱: ۶). و چون در علوم مختلف از جمله علوم انسانی دیدگاه‌ها و نظریات متفاوتی وجود دارد و عقاید گوناگونی نیز در تعریف نظری و عملیاتی یک پدیده از آن دیدگاه‌ها برمی‌خیزد، لذا در خصوص جنگ نیز تعاریف زیادی مطرح شده است که نشان از اهمیت آن در جوامع بشری می‌باشد.

«آلن بیرو» بیان می‌دارد که واژه‌ی جنگ از ریشه‌ی آلمانی Werra گرفته شده که به معنای آزمون نیرو با استفاده از اسلحه بین ملت‌ها (جنگ خارجی) یا گروه‌های رقیب در داخل یک کشور (جنگ داخلی) صورت می‌گیرد که هدف آن پیروزی بر رقیب برای ملزم ساختن او به انقیاد تام می‌باشد (بیرو، ۱۳۷۰: ۴۴۹).

گاستون بوتول^۲، واضع واژه‌ی ستیزه‌شناسی، جنگ را مبارزه‌ی مسلحانه و خونین بین گروه‌های سازمان یافته می‌داند و مطرح می‌کند که جنگ شکلی سازمان یافته از خشونت است که خصلت اساسی آن نظم و سازمان‌یافتگی بین گروه‌های درگیر می‌باشد و عامل زمان و مکان، آن را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. لذا، از نظر او، جنگ یک امر عادی و یک بیماری اجتماعی می‌باشد (ادیبی، ۱۳۸۱: ۶).

از نظر جامعه‌شناسان کنش‌های متقابل اجتماعی^۳ به دو نوع کلی تقسیم می‌شوند: یکی کنش‌های اجتماعی هم‌سو یا پیوسته^۴ و دیگری کنش‌های اجتماعی غیرهم‌سو یا گسسته و ناپیوسته یا مستقل^۵. لذا، جنگ و ستیز در کنش‌های اجتماعی غیرهم‌سو یا مستقل روی می‌دهد؛ به عبارت دیگر: زمانی که کنش‌های پیوسته و هم‌سو بر کنش‌های غیرهم‌سو غلبه می‌کنند، ارتباط متقابل جوامع مبتنی بر همکاری خواهد بود، در غیر این صورت بین جوامع جنگ رخ می‌دهد.

1- War

2- Gaston Bouthoul

3- Social Interaction

4- Associative Interaction

5- Dissociative Interaction

مقطع تحصیلی: کاردانی □ کارشناسی □ رشته:ترم: دوم. سال تحصیلی: 1398-1399
 نام درس: ...آشنایی با دفاع مقدس..... نام و نام خانوادگی مدرس: ..محمد رضا نیله چی.....
 آدرس [email مدرس](mailto:mrnili_59@yahoo.com) تلفن همراه مدرس:09125781510.....

جزوه درس: ... آشنایی با دفاع مقدس. مربوط به هفته : اول □ دوم □ سوم □
 text: دارد □ ندارد □ voice: دارد □ ندارد □
 تلفن همراه مدیر گروه :

«آگبرن و نیم کف» در کتاب «زمینه جامعه‌شناسی» مطرح می‌کنند که جنگ، ستیزه‌ای گروهی است که به گروه‌های معینی تعلق می‌گیرد. لذا، جنگ ستیزه‌ی خشن منظمی است که بین دو یا چند اجتماع مستقل درمی‌گیرد و برای تحقق آن عوامل ذیل لازم است:

۱- وجود دو یا چند اجتماع مستقل که هر یک در خطه‌ی معینی سکونت داشته باشند.

۲- وجود رابطه‌ی متقابل بین اجتماعات مذکور - زیرا میان اجتماعات بی‌ارتباط نه جنگی روی می‌دهد نه صلح مصداق دارد.

۳- برقراری روابط ستیزه‌آمیز بین آن اجتماعات؛ چرا که، اگر روابط خشنی که ستیزه به‌شمار می‌روند به وجود نیاید جنگ تحقق نمی‌پذیرد.

۴- وجود انتظام کافی در روابط ستیزه‌آمیز بین دو اجتماع مستقل؛ زیرا، زدوخوردهای نامنظم جنگ به‌شمار نمی‌روند (آگبرن و نیم کف، ۱۳۸۰: ۳۵۶).

بنابراین، طی قرون، جنگ‌های مختلفی با اهداف مختلف رخ می‌دهد. برخی جنگ را بلای آسمانی یا مظهر امتحان خداوندی می‌دانند، برخی آن را ناشی از هیجانان انسانی، قدرت‌طلبی و غرور انسان معرفی می‌کنند، برخی دیگر معتقدند که جنگ، شکلی از مبارزه برای بقا و گزینش بهترین و مناسب‌ترین افراد است (هربرت اسپنسر)، عده‌ای نیز آن را به استبداد و جاه‌طلبی انسان‌های قدرتمند نسبت می‌دهند و بالآخره بعضی آن را نتیجه‌ی بلافصل روابط تولیدی و استثمار طبقه‌ای توسط طبقه‌ای دیگر به حساب می‌آورند (کارل مارکس) (بیرو، ۱۳۷۰: ۴۵۰).

در کل، جنگ به منزله‌ی یک کنش اجتماعی است که دارای ماهیت‌های گوناگون می‌باشد و بنا به ماهیت و اهداف آن تعریف می‌شود؛ یعنی، جنگ با توجه به اهداف و نیات آن تعریف می‌شود نه نتیجه‌ی حاصل از آن.